

magát? — erre a feleletet még is csak közvetve találjuk meg. Nevezetesen veje, Szegedi Maszák Hugó, beszéli el az Ország-Világ 1887. évfolyamában, hogy az enyedi gyógyszertár ezímerén levő szarvas nagyon megtetszett neki, hamarosan le is rajzolta s társai megpillantva, nem győzték eléggé dicsérni, hogy milyen hű és találó. E dicséret sarkalta — mondja Maszák, bizonyosan a Barabás szóbeli közlése alapján, — hogy tovább is próbáljon festegetni. Ugyancsak itt találjuk magyarázatát több apró rajzának is (Tulu Pista, Dálnoki ház). A titkos vágyat csak erősítette Katona Zsigmond kormányzói tanácsos, meg Hegedűs Sámuel tanár dicsérete. Vágya nem volt üres, folytonosan tanult, többször tanulmányozta a szebeni Bruckenthal-féle jeles képtárt; tanult mindenkitől, ha volt mit. Itt Kolozsvárt Gentilhuomo mester oktatta. Később Bécsben, Velenczében s a többi olasz képtárakban fejlesztette eszetjét. De sokat nélkülözött egész addig, a míg Széchenyi nem hívta föl reá az egész ország figyelmét, a míg Pesten meg nem telepedett. Támogatói mindig akadtak: Katona Zs., Philipescu bukaresti rendőrfőnök, Kisseleff orosz kormányzó, Jósika Miklós és mások. Eszetje mindig keresett volt, de maga mindig szerény maradt s mégis megeseett vele Sáromberkén, hogy Waldeck hercegné szemébe mondta: Die Künstler sind prätextiv. Azonban Barabás melegségére legyen mondvá: a megfelelő szíves látás és étkezés után való vágy akkor sem volt nagyartartóság, csak természetes szükség.

Barabás pályája az úttörő nehéz küzdelme volt. Az úttörő művészeket inkább a történelem szokta méltányolni. Barabást maga a művészet is dicsőíti, habár már rég más útra tért a festészet. Mégis a történelem állapítja meg nála is a meghatározó jegyeket: úttörő, kinek eszetje őrizte meg jeles embereink képét. Hasonló a pályája Tinódi Sebestyén irodalmi szerepléséhez. Mindketten új vágáson indulnak el s azt, amit írtak, igazán írták. Ez az ő igaz és megbecsülhetetlen érdemük.

Kristóf György.

Temesvári Pelbárt példái.

Irta Katona Lajos Székfogl. értekezés. Értekezések a nyelv és széptudományok köréből. XVIII. k. 2. sz. Bpest, Akadémia. 1902. 8°. 89 l.

Temesvári Pelbártról Bod Péter már csak annyit tudott, hogy „holmi Deák könyveket írt“, pedig ugyanakkor, sőt századokkal előtte a külföld különböző kiadásokban olvasta műveit. A nagy magyar minorita emlékét csak újabban elevenítették fel Szilády Áron és Horváth Cyrill, kik azonban Pelbárttal inkább mint hit-szónokkal, szentírás magyarázóval foglalkoztak, kiben Szilády közép-kori magyar költészetünk egyik elsőrangú képviselőjét véli felis-

merni. Több szép tanulmányt írt Pelbártról Katona Lajos is, codex irodalmunk elsőrangú tudósa, ki jelen akadémiai székfoglalójában is Pelbárttal foglalkozik; nem ugyan általában írói jelentőségével, hanem igehirdetői munkásságának egyik jellemző és érdekes oldalával, t. i. a beszédeibe szőtt *példáival*. És ez Pelbárt írói működésének nem csekély érdeme, főleg, ha tudjuk, hogy a világszerte már évezredek óta vándorló mesék és elbeszélések közül többnek olyan változatot tudott adni, mely eddig az ő sajátjának látszik (pl. az Igazság és Hamisság meséje); s másrészt, ha figyelembe vesszük, hogy prédikációival a bennük levő sok mese- és novellatárgygyal milyen termékenyítőleg hatott nemcsak a hazai, hanem a külföldi írókra és költőkre. Nálunk pl. több codex részben csak Pelbárt valamelyik iratának egyszerű fordítása. A mi pedig a codexeinkben előforduló példákat illeti, a Vitae Patrum, a Gesta Romanorum, Jacobus de Vitriaco beszédein, Voragine Legenda aurea-ján kívül főforrásúl a Pomerium és Stellarium szolgált. Iróink tehát csak a múlt századok mulasztását teszik jóvá, midőn Pelbárttal foglalkoznak, ki munkásságával nemzetének külföldön is dicsőséget szerzett.

Különösen becses Katona értekezésében az „Elenchus exemplorum, quae in Pomerio quadragesimali et De Tempore Pelbarti de Temesvár occurrunt“, — a mely tehát a Pelbárt műveiben levő példák (latin nyelven írott) lajstroma, mindenütt utalással a középkori legendariumok, vagy hazai codexeink hasonló példáira. Hogy ez minő fáradságos munka, arról csak annak lehet fogalma, ki már megpróbálkozott a mesék és példák változatainak, esetleg forrásainak megállapításával és kiderítésével. Jelen művét épen azért csak a legnagyobb elismeréssel üdvözölhetjük.

Dr. Lukinich Imre.

KÜLÖNFÉLÉK.

A kolozsvári Auner Márton és Brozer Péter naplói.¹

Életükről csak annyit tudunk, a memyit az alább közlendő naplószerű feljegyzéseikben szétszórva találhatunk. *Auner Márton* valószínűleg a *kolozsvári* aranyműves czéhnek volt tagja; ezt tényleg sehol sem említi ugyan, de abból, hogy jóformán csakis az

¹ A naplók eredeti példányai *Gállfi Endre* Udvarhely városi főjegyző úr birtokában vannak, kinek szívességéből közöljük azokat.